

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
КАТЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІМЕНІ
ПРОФЕСОРА ІВАНА КОВАЛИКА

**Українська мова модерної доби: стан, статус та перспективи
розвитку
Методичні рекомендації**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 035 Філологія;
спеціалізації:

- 035.01 Українська мова та література;
- 014.01 Середня освіта (Українська мова та література);
- 035.09 Фольклористика;
- 035.10 Прикладна лінгвістика;
- 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська;
- 035.035 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – сербська;
- 035.036 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – словацька;
- 035.038 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська;
- 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська;
- 035.065 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – китайська;
- 035.067 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – перська;
- 035.068 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – турецька;
- 035.069 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – японська.

УДК 378.147

Українська мова модерної доби: стан, статус та перспективи розвитку: методичні рекомендації для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань, 03 Гуманітарні науки, за спеціальністю 035 Філологія; спеціалізації: 035.01 Українська мова та література; 014.01 Середня освіта (Українська мова та література); 035.09 Фольклористика; 035.10 Прикладна лінгвістика; 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська; 035.035 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – сербська; 035.036 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – словацька; 035.038 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська; 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська; 035.065 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – китайська; 035.067 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – перська; 035.068 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – турецька; 035.069 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – японська. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 13 с.

Укладач: Тимошик Г. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови імені професора Івана Ковалика.

Рецензент: Кочан І. М. – доктор філологічних наук, професор кафедри українського прикладного мовознавства

Розглянуто та схвалено до друку
на засіданні кафедри української мови імені професора Івана Ковалика
(протокол № 10 від 30.06.2023 року)

У методичних рекомендаціях для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки, за спеціальністю 035 Філологія; спеціалізації: 035.01 Українська мова та література; 014.01 Середня освіта (Українська мова та література); 035.09 Фольклористика; 035.10 Прикладна лінгвістика; 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська; 035.035 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – сербська; 035.036 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – словацька; 035.038 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська; 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська; 035.065 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – китайська; 035.067 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – перська; 035.068 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – турецька; 035.069 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – японська – висвітлюються питання розвитку української мови у період модерної доби.

ВСТУП

Дисципліна “Українська мова модерної доби: стан, статус і перспективи розвитку” є вибірковою та має на меті зосередити увагу студентів магістратури на вивченні новочасної української мови XVIII – першої третини XX ст. Ця дисципліна зорієнтована на те, щоб сформувати у магістрантів глибоке розуміння особливостей розвитку мови означеного періоду, що мав значний вплив на подальший перебіг тих чи тих мовних процесів, які у віддаленій часовій перспективі тривають й дотепер. Значну увагу зосереджено на окремих персоналіях, котрі активно долучалися до процесу кодифікації літературної мови, яка, зважаючи на колоніальні реалії, перебувала на периферії соціо-культурних стратегій розвитку імперій; окремо торкатимемося ролі низки національних інститутцій, що формувалися впродовж XIX ст. та мали значний вплив на подільшу історію розвитку української літературної мови. Ця дисципліна забезпечує всебічне розуміння феномену історичного поступу української мови у період модерної доби та є важливим доповненням до курсу “Історія сучасної української літературної мови”.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Українська мова модерної доби: стан, статус та перспективи розвитку» є окреслення цілісної картини процесів формування і становлення української літературної мови модерної доби.

Завдання:

- означити головні етапи формування та розвитку новочасної української літературної мови у модерний період;
- сформувати загальне бачення процесу формування правописного стандарту української мови модерної доби та окреслити основні підходи до її кодифікації;
- інтерпретувати мову як соціокультурний феномен, що став важливим чинником мовнокультурного поступу упродовж періоду модерної доби.

У результаті вивчення курсу магістрант повинен **знати**:

- предмет, завдання, значення та основні поняття курсу історії української літературної мови у період модерної доби;
- періодизацію історії української літературної мови, основні етапи її становлення, а особливу увагу звернути на період XVIII – першої третини XX ст.;

- загальні тенденції формування літературного стандарту української мови упродовж XIX ст.;
- історію становлення українського правопису, формування правописного стандарту мови;
- стан та перспективи дослідження історії української літературної мови у період модерної доби;

вміти:

- аналізувати особливості української мови новчасного періоду;
- інтерпретувати традиційні чи інноваційні мовні явища української мови новітньої доби;
- виявляти у текстах ознаки різних правописних систем.

2. КУРС СПРЯМОВАНИЙ НА ДОСЯГНЕННЯ ТАКИХ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ:

загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахових компетентностей:

ФК 11. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки;

ФК 12. Здатність вільно користуватися філологічною термінологією;

ФК 17. Здатність аналізувати й інтерпретувати мовні і літературні процеси, зіставляти інформацію, порівнювати явища;

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Використовувати українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійному спілкуванні;

ПРН 3. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;

ПРН 9. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення завдань професійної діяльності;

ПРН 10. Окреслювати основні проблеми дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, пояснювати їх взаємозв'язок у цілісній системі знань;

ПРН 11. Знати історію української мови і літератури, сучасні процеси і тенденції;

ПРН 18. Демонструвати знання з обраної філологічної спеціалізації.

3. ФОРМИ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ:

робота у контексті курсу «Українська мова модерної доби: стан, статус та перспективи розвитку» побудована за класичної схемою університетської освіти, що передбачає курс лекцій (18 год.), практичних завдань (18 год.) та саомстійної роботи (58 год.), котрі чітко регламентовані у контексті запропонованої тематики. До практичних завдань магістранти готуватимуть проекти, які дадуть змогу зануритися у ті чи інші етапи розвитку української мови модерної доби.

Вивчення дисципліни завершується заліком на основі виконання запропонованих завдань, означених у межах окремого тематичного блоку.

Курс допомагає магістрантам збагнути головні тенденції розвитку української мови у період модерної доби.

4. ЕТАПИ КУРСУ «Українська мова модерної доби: стан, статус та перспективи розвитку»

Модуль I. Періодизація української мови.

Тема 1. Питання періодизації української мови. Окреслення періоду модерної доби. Перспективи розвитку української мови у період ранньомодерної доби. Підходи українських учених до періодизації української мови. Українська мова модерної доби у потрактуванні істориків української мови. Період модерної доби у контексті розвитку української науки про мову.

Література до теми 1:

1. *Огієнко І.* Історія української літературної мови. К., 1999.
2. *Плющ П.П.* Історія української літературної мови. К., 1971
3. *Русанівський В.М.* Історія української літературної мови. К., 2001.
4. *Чапленко В.* Історія нової української літературної мови. Нью-Йорк, 1970.
5. *Німчук В.В.* Мовознавство на Україні в ХІУ – ХУІІ ст. К., 1985.
6. *Німчук В.В.* Періодизація як напрямок дослідження генези та історії української мови // Мовознавство. 1997. №6. С. 3–15; 1998. № 1. С. 3–13.
7. *Німчук В.В.* Про походження українських діалектів // Україна: Наука і культура. К., 1983. Вип. 26–28.
8. *Масенко Л.* До проблеми спадкоємності старої писемної традиції в новій українській літературній мові // Мовознавство. 1995. № 4–5.
9. *Масенко Л.* Мова і суспільство. Постколоніальний вимір. К., 2004.

10. *Матвіяс І.* Українська літературна мова і територіальні діалекти в їх взаємодії на різних історичних етапах // Українська літературна мова в її взаємодії з територіальними діалектами. К., 1977.
11. *Горбач О.* Засади періодизації історії української літературної мови й етапи її розвитку // 2 Міжнародний конгрес україністів. Львів, 1993. С. 7–12.

Тема 2. Основні етапи розвитку та становлення української мови у період Прекрасної епохи (фр. Belle Époque) 1890 – 1914 рр. Феномен періоду Прекрасної епохи у контексті розвитку української гуманітаристики. Українські лінгвістичні студії на межі століть (кінець XVIII – перші десятиліття XIX ст.). Український інститут «Studium Ruthenum» (1787 р.).

Література до теми 2:

1. *Огієнко І.* Історія української літературної мови. К., 1999.
2. *Плющ П.П.* Історія української літературної мови. К., 1971.
3. *Русанівський В.М.* Історія української літературної мови. К., 2001.
4. *Чапленко В.* Історія нової української літературної мови. Нью-Йорк, 1970.
5. *Передрієнко В.* Формування української літературної мови ХУІІІ ст. на народній основі. К., 1979.
6. *Мозер М.* Причинки до історії української мови / За заг. ред С. Вакуленка. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2008. ХVІ, 832 с.

Модуль ІІ. Розвиток української мови у ХІХ ст.

Тема 3. Формування граматичної літератури першої половини ХІХ ст. Роль провідних українських діячів у формуванні українських граматик. Участь українського духовенства у створенні навчальних посібників та пропагуванні просвіти у ХІХ ст.

Література до теми 3:

1. *Возняк М.* Студії над галицько-українськими граматиками ХІХ в. VІІІ – ІХ. Записки НТШ. Львів, 1909, кн. V. С. 126–150.
2. *Возняк М.* Студії над галицько-українськими граматиками ХІХ в. (докінченне). Записки НТШ, 1910. С. 83–106.

3. *Возняк М.* Галицькі граматики української мови першої половини ХІХ ст. Львів, 1911.
4. Галицко-русская библиография ХІХ-го столѣтія съ узглядненіемъ изданій появившихся въ Угорщинѣ и Буковинѣ (1881–1886) составилъ Иванъ Ем. Левицкий. Томъ I / II. 1888–1895.
5. Головна руська рада (1848 – 1851): протоколи засідань і книга кореспонденції. // За ред. О. Турія, упорядн.: У. Кришталович та І. Сварник. Львів: Інститут Історії Церкви Українського Католицького Університету, 2002.
6. *Статєєва В.* Українські письменники про проблеми літературної мови та мовознавства кінця ХІХ – початку ХХ ст. Ужгород, 1997.

Тема 4. Правописні дискусії на теренах підавстрійської та підросійської України у середині ХІХ ст. Азбучна війна у контексті формування правописного стандарту української мови. Провідні українські діячі у контексті правописних протистоянь ХІХ ст.

Література до теми 4:

1. *Бойко І.* Галичина у державно-правовій системі Австрії та Австро-Угорщини (1772 – 1918): навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 312 с.
2. *Вендланд А.-В.* Русофіли Галичини. Українські консерватори між Австрією та Росією, 1848–1915. / Переклала з німецької Христина Назаркевич. Львів: Літопис, 2015.
3. *Возняк М.* Проєкт правописи Івана Жуківського на зїзді «русських учених». Записки НТШ. Львів, 1908, кн. II. С. 53–86.
4. *Ажнюк Б.* Національна ідентичність і мова в українській діаспорі // Сучасність. 1999. № 3. С.128–140.

Тема 5. Інституційний розвиток української мови. Катедра руської (української) словесності у Львівському університеті 1848 р.). Ніжинський історико-філологічний інститут князя Безбородька (1875 р.). З історії заснування катедри руської (української) словесності у Львівському університеті. Провідні українські діячі у контексті правописних протистоянь ХІХ ст.

Література до теми 5:

1. *Блануца А.* Ніжинський історико-філологічний інститут князя Безбородька. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1061-1/978-966-00-1061-1.pdf>
2. Ніжинський історико-філологічний інститут князя Безбородька у портретах його директорів. 2011. 312 с.
3. *Качмар В.* Львівський університет у 1784 – 1918 роках: організаційні, освітньо-наукові та національні трансформації: монографія. Львів, 2021. 531 + [1] с. + 24 вкл.

Тема 6. Товариство НТШ та його роль у розвитку української мови. Історія заснування НТШ у Львові. Інтеграція НТШ у західно- та загальноєвропейський науковий простір. Реформа НТШ 1892 р. за взірцем європейської Академії наук. Розвиток гуманітаристики у структурі НТШ.

Література до теми 6:

1. Історія Наукового товариства ім. Шевченка. З нагоди 75-річчя його заснування 1873 – 1948. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3734/file.pdf>
2. *Кушнір Р., Фелонюк А.* Наукове товариство імені Шевченка: історія, сьогодні, майбутнє // Вісник Національної академії наук України. К., 2019. № 1, С. 64–84. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.academia.edu>.
3. Бібліографія Записок наукового товариства імені Шевченка. Т. I. ССXL (1892 – 2000). Львів, 2003.
4. *Бідер Г.* Українська мова в Габсбурзькій монархії // Мовознавство. 1997. №1.
5. *Булаховський Л.А.* Питання походження української мови: Історичний коментар до української мови // Вибр. праці: В 5-и т. Т.2. К., 1977. С. 10–25.
6. *Шевельов Ю.* Внесок Галичини у формування української літературної мови. Львів-Нью-Йорк, 1996. С. 27–108.
7. *Шевельов Ю.* Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900 – 1941). Стан і статус. Чернівці, 1998. С. 113–139.

Модуль III. Історія української мови наприкінці XIX – початку XX ст.

Тема 7. Новочасні українські переклади святогосемної літератури. Перекладання святописемної літератури у підавстрійських та підросійських

територіях України (друга половина XIX – перші десятиліття XX ст.). До історії створення першого повного перекладу Біблії (1903 р.).

Література до теми 7:

1. Німчук В. Українські переклади Святого Письма. [Електронний ресурс]: <https://www.rastko.rs/rastko/delo/12168>
2. Мацьків В. Українські переклади Біблії: семасіологічний аспект. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tractatus.sumdu.edu.ua/Arhiv/2006-11/32.pdf>
3. Садовський М. Переклад св. Письма на рідну мову. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/42825>
4. Мороз Ю. Національна традиція біблійних перекладів: філософсько-релігієзнавчий аспект. Дисертація. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/25622/1/dys_Moroz.pdf
5. Жукалюк М., Степовик Д. Коротка історія перекладів українською мовою. К.: Українське біблійне товариство, 2003. 176 с.

Тема 8. Правописні питання кінця XIX – першої третини XX ст. Роль провідних українських діячів у процесі правописної уніфікації української мови. Роль НТШ у контексті правописної кодифікації української мови.

Література до теми 8:

1. Історія українського правопису XVI – XX століття: Хрестоматія // Упор. В.В.Німчук, Н.В. Пуряєва. К., 2004.
2. Коломієць В.Т. Типологічні риси української літературної мови на фоні інших слов'янських мов // Мовознавство. 1992. № 5. С.3–11.
3. Левченко Г.А. Нариси з історії української літературної мови першої половини XIX ст. К.–Х., 1946. С.107–140.

5. ОBOB'ЯЗКИ ВИКЛАДАЧА КУРСУ ТА МАГІСТРАНТІВ

Викладач курсу:

- подає вичерпні відомості, що стосуються запропонованої тематики курсу;
- рекомендує літературу та інші джерела інформації;
- аналізує й контролює організацію самостійної роботи студента магістратури,

- залучає студентів магістратури до наукового пошуку у процесі вивчення невідомих чи дискусійних питань, пов'язаних із розвитком мови у модерний період.

Магістрант зобов'язаний:

- регулярно відвідувати лекційні та практичні заняття та виконувати перелік завдань, запропонованих викладачем;
- опрацьовувати головну літературу та інші джерела інформації;
- дотримуватися правил наукової доброчесності;
- брати активну участь на семінарському занятті.

6. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		
		Екзамен, диференційований залік		залік
A	90 – 100	5	відмінно	зараховано
B	81 – 89	4	дуже добре	
C	71 – 80		добре	
D	61 – 70		задовільно	
E	51 – 60	3	достатньо	
FX	21 – 50	2	незадовільно	не зараховано
F	0 – 20	2	незадовільно (без права перездачі)	не зараховано (без права перездачі)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. *Возняк М.* Студії над галицько-українськими граматиками XIX в. VIII – IX. Записки НТШ. Львів, 1909, кн. V. С. 126–150.
2. *Возняк М.* Студії над галицько-українськими граматиками XIX в. (докінченне). Записки НТШ, 1910. С. 83–106.
3. *Возняк М.* Галицькі граматики української мови першої половини XIX ст. Львів, 1911.
4. *Огієнко І.* Історія української літературної мови. К., 1999.

5. *Плющ П.П.* Історія української літературної мови / П.П.Плющ. К., 1971
6. *Русанівський В.М.* Історія української літературної мови / В.М.Русанівський. К., 2001.
7. *Чапленко В.* Історія нової української літературної мови. Нью-Йорк, 1970.

Допоміжна:

8. *Блануца А.* Ніжинський історико-філологічний інститут князя Безбородька. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1061-1/978-966-00-1061-1.pdf>
9. *Бойко І.* Галичина у державно-правовій системі Австрії та Австро-Угорщини (1772 – 1918): навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 312 с.
10. *Вендланд А.-В.* Русофіли Галичини. Українські консерватори між Австрією та Росією, 1848–1915. / Переклала з німецької Христина Назаркевич. Львів: Літопис, 2015.
11. *Возняк М.* Проект правописи Івана Жуківського на зїзді «руських учених». Записки НТШ. Львів, 1908, кн. II. С. 53–86.
12. *Ажнюк Б.* Національна ідентичність і мова в українській діаспорі//Сучасність. 1999. № 3. С.128–140.
13. Бібліографія Записок наукового товариства імені Шевченка. Т. I – ССXL (1892 – 2000). Львів, 2003.
14. *Бідер Г.* Українська мова в Габсбурзькій монархії//Мовознавство. 1997. №1.
15. *Булаховський Л.А.* Питання походження української мови: Історичний коментар до української мови // Вибр. праці: В 5-и т. Т.2. К., 1977. С. 10–25.
16. Галицко-русская библиография XIX-го столѣтія съ узглядненіемъ изданій появившихся въ Угорщинѣ и Буковинѣ (1881 – 1886) составилъ Иванъ Ем. Левицкий. Томъ I / II. 1888–1895.
17. Головна руська рада (1848 – 1851): протоколи засідань і книга кореспонденції. // За ред. О. Турія, упорядн.: У. Кришталович та І. Сварник. Львів: Інститут Історії Церкви Українського Католицького Університету, 2002.
18. *Горбач О.* Засади періодизації історії української літературної мови й етапи її розвитку // 2 Міжнародний конгрес україністів. Львів, 1993. С. 7–12.
19. *Жукалюк М., Степовик Д.* Коротка історія перекладів українською мовою. К.: Українське біблійне товариство, 2003. 176 с.

20. Історія Наукового товариства ім. Шевченка. З нагоди 75-річчя його заснування 1873 – 1948. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3734/file.pdf>
21. Історія українського правопису XVI – XX століття: Хрестоматія / Упор. В.В.Німчук, Н.В. Пуряєва. К., 2004.
22. Качмар В. Львівський університет у 1784 – 1918 роках: організаційні, освітньо-наукові та національні трансформації: монографія. Львів, 2021. 531 + [1] с. + 24 вкл
23. Коломієць В.Т. Типологічні риси української літературної мови на фоні інших слов'янських мов//Мовознавство. 1992. № 5. С.3–11.
24. Кушнір Р., Фелонюк А. Наукове товариство імені Шевченка: історія, сьогодення, майбутнє // Вісник Національної академії наук України. К., 2019. № 1, С. 64–84. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.academia.edu>.
25. Левченко Г.А. Нариси з історії української літературної мови першої половини XIX ст. К.-Х., 1946. С. 107–140.
26. Масенко Л. До проблеми спадкоємності старої писемної традиції в новій українській літературній мові// Мовознавство. 1995. № 4–5.
27. Масенко Л. Мова і суспільство. Постколоніальний вимір. К., 2004.
28. Матвіяс І. Українська літературна мова і територіальні діалекти в їх взаємодії на різних історичних етапах // Українська літературна мова в її взаємодії з територіальними діалектами. К.,1977. С.5-31.
29. Мацьків В. Українські переклади Біблії: семасіологічний аспект. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tractatus.sumdu.edu.ua/Arhiv/2006-11/32.pdf>
30. Мозер М. Причинки до історії української мови / За заг. ред С. Вакуленка. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2008. XVI, 832 с.
31. Мороз Ю. Національна традиція біблійних перекладів: філософсько-релігієзнавчий аспект. Дисертація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/25622/1/dys_Moroz.pdf
32. Муромцева О.Г. Розвиток лексики української літературної мови в другій половині XIX – на початку XXст. Х.,1985.
33. Ніжинський історико-філологічний інститут князя Безбородька у портретах його директорів. 2011. 312
34. Німчук В.В. Мовознавство на Україні в XIX – ХУІІст. К.,1985.
35. Німчук В.В. Періодизація як напрямок дослідження генези та історії української мови // Мовознавство. 1997. №6. С. 3 – 15. 1998. № 1. С. 3–13.
36. Німчук В.В. Про походження українських діалектів // Україна: Наука і культура. К., 1983. Вип. 26–28.

37. *Німчук В.* Українські переклади Святого Письма. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.rastko.rs/rastko/delo/12168>
38. *Передрієнко В.* Формування української літературної мови ХУІІІ ст. на народній основі. К.,1979.
39. *Садовський М.* Переклад св. Письма на рідну мову. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/42825>
40. *Статєєва В.* Українські письменники про проблеми літературної мови та мовознавства кінця ХІХ – початку ХХ ст. Ужгород,1997.
41. *Шевельов Ю.* Внесок Галичини у формування української літературної мови. Львів-Нью-Йорк,1996. С.27–108.
42. *Шевельов Ю.* Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941). Стан і статус. Чернівці,1998. С.113–139.

Інформаційні ресурси:

1. Державна наукова установа “Книжкова палата України імені Івана
2. Федорова” URL : <http://www.ukrbook.net/>
3. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника URL : <http://www.lsl.lviv.ua/>
4. Львівська обласна науково-педагогічна бібліотека. URL <https://lonpb.com.ua/>
5. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка URL : <https://lnulibrary.lviv.ua/>
6. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>